

**MUNI
LAW**

Obchodní firma

Josef Kotásek

Jméno podnikatele a obchodní firma

- Firemní právo
- „Právo cedulí a vizitek“?
- Počet podnikatelů: FO 2,1 mio, PO 520 tis. (stav: 12/2021)
- § 423 odst. 1: Obchodní firmou je **jméno**, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku.
- § 422: Podnikatel, který nemá obchodní firmu, právně jedná při svém podnikání **pod vlastním jménem**

Podnikatel bez obchodní firmy

- § 422: Podnikatel, který nemá obchodní firmu, právně jedná při svém podnikání **pod vlastním jménem**; připojí-li k němu dodatky charakterizující blíže jeho osobu nebo obchodní závod, nesmí být klamavé.
- Jméno a příjmení (§ 77), resp. název (§ 132)
- Pseudonym spíše ne, § 79: Člověk může **pro určitý obor své činnosti nebo i pro soukromý styk** vůbec přijmout pseudonym. Právní jednání pod pseudonymem není na újmu platnosti, je-li zřejmé, kdo jednal, a nemůže-li druhá strana mít pochybnost o osobě

Podnikatel bez obchodní firmy II

- § 422: Podnikatel, který nemá obchodní firmu, právně jedná při svém podnikání **pod vlastním jménem**; připojí-li k němu dodatky *charakterizující blíže jeho osobu nebo obchodní závod*, nesmí být klamavé.
- **Petr Fiala ml., architekt**
- **Petr Bureš st. – Kavárna Nahoru-Dolů**
- sporné: možné fantazijní dodatky?
- Nemá sice firmu, ale ochrana jména podnikatele podle obecných ustanovení (§ 77 an., § 132 an.) + nekalá soutěž

Obchodní firma

- § 423 odst. 1: Obchodní firmou je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku.
- Polysémantický termín, ex lege věc v právním slova smyslu
- Věc **nezastupitelná** (nelze ji nahradit jinou věcí identického druhu, srov. § 499 NOZ) a věc **neživatelná** (nelze ji spotřebovat, zpracovat), „**movitá**“ - převod ale možný i bez obchodního závodu, **penězi ocenitelná, nehmotná** (nejde o část hmotného světa)
- Výhradně 1 firma (použití souběžného zápisu zkratky vyloučeno) – VS
Praha 7 Cmo 383/2005, lze ovšem OchrZn

Koncepční posuny v chápání firmy

- Dříve „obchodní jméno“, judikatura využitelná s modifikacemi
- DZ „Právo k obchodní firmě se nechápe výlučně jako právo osobní, ale spíše jako právo majetkové; proto je firma víc uvolněna pro **majetkové dispozice**, ať již se uskuteční samostatně, nebo v rámci obchodního závodu, se kterým je spojena.“
- Součást obchodního závodu s relativně samostatným životem
- Převoditelnost – potenciální kolize se zásadou pravdivosti?

Funkce obchodní firmy

- Označovací (Kennzeichnungsfunktion)
- Rozlišovací funkce (orientace zákazníků)
- Informační (Informationsfunktion)
  - Odpovědnost
  - Struktura a povaha subjektu (právní forma)
  - Věcný a personální substrát (Entlehnungsverbot) spíše jen negativně (zákaz klamavosti), nikoliv jako pozitivní příkaz k přesnosti
  - Původ a geografická označení
  - Monopolizace některých slov ve specifických odvětvích
- Pečeť kvality a původu (Herkunfts- und Qualitätsfunktion)
- Mobilizační funkce (převoditelnost firmy)

Obchodní firma jako průmyslové právo

- Právo k obchodní firmě patří mezi tzv. práva na označení a je považováno za jedno z tzv. průmyslových práv.
- Speciálním předpisem, upravujícím vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, je zákon č. 221/2006 Sb.
- Dána zvláštní působnost soudu ve věcech průmyslového vlastnictví.
- Podle § 6 odst. 1 písm. a) rozhoduje **Městský soud v Praze** jako soud prvního stupně ve sporech vycházejících z průmyslového vlastnictví.

NS 31 Cdo 3375/2015

Paradox – firemní povinnost není explicitní

- Zásada povinného užívání obchodní firmy tzv. firemní povinnost
- Chybí příkaz podnikateli jednat pod svou firmou (ten je pouze pro podnikatele bez firmy dle § 422 OZ)
- **Z povahy věci: podnikatel právně jedná jen pod svou obchodní firmou.**
- § 422 per analogiím, opačný výklad → eroze obchodní firmy: podnikatelům zapsaným v OR by bylo umožněno jednat i pod jiným označením, než pod svou obchodní firmou, hrozí zmatení

Firemní povinnost není rigidní a samoučelná

- „vada v označení osoby, která je účastníkem smlouvy, nezpůsobuje sama o sobě neplatnost této smlouvy, **pokud lze z celého obsahu** právního úkonu jeho výkladem, popřípadě objasněním skutkových okolností, za nichž byl právní úkon učiněn, zjistit, kdo byl účastníkem smlouvy“ *NS sp. zn. 32 Odo 703/2002*
- Nevadí nekorektní forma („SVEHR, spol. s r.o.“, a v dodatku „spec. vodohosp. stavby“) *NS 28 Cdo 292/2009*
- ALE: Za nepřesnost v obchodním jménu právnické osoby na směnce, která nemůže vzbuzovat pochybnosti o identitě této osoby, nelze považovat nahrazení zkratky spol. s r. o. zkratkou Ltd. *NS 1 Odon 47/97*
- ***Absurdnost některých rozhodnutí (České Budějovice)***

„spec. vodohosp. stavby“

- „pokud je PO v právním úkonu označena nepřesně obchodním jménem nebo názvem, který nenáleží jiné PO, avšak v tomto úkonu je uvedeno správné identifikační číslo této PO, není právní úkon neplatný, jestliže je možné z celého obsahu právního úkonu jeho výkladem zjistit, kdo byl účastníkem smlouvy.“
- Totéž za „**situace, kdy podnikatel, který není PO**, je v právním úkonu označen nepřesně obchodním jménem nebo názvem, který nenáleží jiné PO, avšak je v něm správně uvedeno IČ“.
- žalobce (podnikatel) byl sice označen nesprávně a to chybným dodatkem právní formy (§ 9 odst. 1 obch. zák.) u SoD, když zde se uvedl jako „SVEHR, spol. s r.o.“, a nepřesným označením u dodatku ke smlouvě o dílo ze dne 22. 5. 1995, v níž se uvedl jako „spec. vodohosp. stavby,“
- v obou případech však vždy s uvedením jeho jména a příjmení včetně titulu (Ing. K. H.), správného identifikačního čísla (IČO 16898575) i adresou sídla (Sevanská 145/38, Praha 10).“

Firma člověka

- Člověk se zapíše do OR pod obchodní firmou tvořenou **zpravidla** jeho jménem.
- Změní-li se jeho jméno, může používat v obchodní firmě i nadále své dřívější jméno; změnu jména však uveřejní. - **nebo zveřejní?**
- Zapíše-li se člověk do OR pod jinou obchodní firmou než pod svým jménem, musí být zřejmé, že nejde o obchodní firmu PO
- Ergo – zde povinný dodatek o FO - např. „*architekt*“.

Firma PO

- **Firemní kmen** (vlastní jádro označení, distinktivní prvek)
- **Dodatky** (dle ZOK příslušné označení právní formy)
- U a. s. firma obsahuje označení „akciová společnost“, nebo „akc. spol.“ anebo „a. s.“ (mutatis mutandis pro ostatní korp.)
- „Dodatek“ neznamená na konci – VS Praha 7 Cmo 383/2005
- **Specifická varianta u veřejné obchodní společnosti dle § 96**
  - Obsahuje-li firma jméno alespoň jednoho ze společníků, postačí označení „a spol.“.

Povaha kmene obchodní firmy

- Věcná firma (předmět podnikání či činnosti)
- Geografická (doplňkově)
- Osobní
- Fantazijní
- Smíšená

Specifika koncernu

- § 426
- Je-li více obchodních závodů několika podnikatelů spojeno do podnikatelského seskupení, mohou jejich jména nebo obchodní firmy obsahovat **shodné prvky**; veřejnost však musí být schopna je odlišit.
- *MND, a.s.:*
- *MND Gas Storage, a.s., MND Stavotrans, a.s., MND Drilling & Service, a.s.*

Zásady tvorby obchodní firmy

- firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou,
- firma nesmí působit klamavě (optika průměrného zákazníka?),
- firma musí jasně a určitě odlišovat podnikatele od jiných podnikatelů
(distinktivní efekt firmy)
- Dobré mravy, veřejný pořádek
- Historické duplicity, nutná předběžná lustrace OR

Obchodní firma ve zvláštních úpravách

– § 3 zákona o bankách

- (1) Slovo "banka" nebo "spořitelna", jeho překlady nebo slova od nich odvozená smí užívat v obchodní firmě pouze PO, které byla udělena licence, pokud není zřejmé ze souvislosti, v níž se slovo "banka" nebo "spořitelna" používá, že tato osoba se nezabývá činností uvedenou v § 1 odst. 1. (...)
- (3) Česká národní banka může požadovat
  - a) změnu navrhované obchodní firmy zakládané banky v případech, kdy existuje nebezpečí záměny s obchodní firmou jiné již existující právnické osoby nebo její pobočky,
  - b) změnu označení pobočky zahraniční banky spočívající v doplnění rozlišovacího dodatku v případech, kdy existuje nebezpečí záměny s obchodní firmou jiné již existující PO nebo s označením její pobočky.

Obchodní firma ve zvláštních úpravách II

- **§ 53 ZPKT** Označení „regulovaný trh“ nebo „burza cenných papírů“ nebo obdobné označení ve spojení s investičními nástroji smí při svém podnikání používat pouze organizátor evropského regulovaného trhu.
- **§ 100 ZPKT** Obchodní firma centrálního depozitáře musí obsahovat označení „centrální depozitář cenných papírů“. Ten, kdo není centrálním depozitářem ani zahraničním centrálním depozitářem, nesmí používat označení „centrální depozitář cenných papírů“.
- **§ 154 ZISIF** Akciová společnost s proměnným základním kapitálem je akciová společnost, která vydává akcie, s nimiž je spojeno právo akcionáře na jejich odkoupení na účet společnosti, a jejíž obchodní firma obsahuje označení „investiční fond s proměnným základním kapitálem“, které může být nahrazeno zkratkou „SICAV“.

Obchodní firma ve zvláštních úpravách III

- **§ 99 ZpolČR** 1) Nestanoví-li jiný právní předpis jinak, nesmí být slovo „**policie**“ nebo slovo od něj odvozené obsaženo a) v obchodní firmě, b) v názvu právnické osoby, nebo c) v názvu orgánů nebo organizačních článků PO a jiných organizací.
- (2) Výjimku ze zákazu stanoveného v odstavci 1 může udělit **policejní prezident**. Výjimku policejní prezident neudělí, pokud by použití slova „policie“ nebo slova od něj odvozeného ohrozilo dobrou pověst policie nebo bylo způsobilé vzbudit dojem souvislosti (..) s policií.
- **§ 3 ZOchrOlympS** (1) Jakékoliv užívání olympijských symbolik pro obchodní, reklamní nebo jiné obdobné účely je možné pouze na základě předchozího písemného zmocnění; tím nejsou dotčena ustanovení části třetí zákona č. 137/1995 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů. Písemné zmocnění může udělit oprávněné osobě Český olympijský výbor.

Klamavost změnou v „podkladu“? – Bílovická pekárna

Klamavost obchodní firmy obsahující geografický pojem nelze posuzovat pouze hlediskem (aktuálním) umístěním sídla a/nebo provozovny v místě, na něž tento geografický pojem odkazuje. (...) ...součástí obchodního závodu podnikatele a jako taková má určitou hodnotu, přičemž v případě, že získá proslulost, může být tato hodnota značně vysoká. Jestliže tedy podnikatel v době zápisu firmy do OR splnil podmínky na ni kladené (obchodní firma nebyla zaměnitelná s jinou obchodní firmou a nebyla klamavá), nelze podnikatele nutit, aby poté, co (po delší době) změnil své sídlo, změnil i svou obchodní firmu, i když tato obchodní firma obsahuje odkaz na obec, v níž měl podnikatel původně sídlo a provozovnu. Skutečnost, že došlo ke změně sídla tohoto podnikatele, pak vyplývá z veřejně přístupného OR.

(NS 23 Cdo 1308/2019)

Klamavost údajem osoby - kraje

- Dopravní podnik Ústeckého kraje a.s., - subjekt zcela bez vazby na vyšší územní samosprávný celek Ústecký kraj.
- „Působí vůči veřejnosti klamavým dojmem, neboť asociuje spojení se žalobcem jako právnickou osobou (územním samosprávným celkem), což se nezakládá na pravdě.“
- Komparace s obchodní firmou Dopravní podnik hl. m. Prahy - veřejnosti obecně známo, že 100% vlastníkem této společnosti je hlavní město Praha.
- Soud uložil žalované povinnost změnit svou firmu tak, aby z ní bylo odstraněno slovní spojení Ústecký kraj v kterémkoli gramatickém pádu nebo slovosledu.
- (NS 23 Cdo 2667/2008)

Klamavost jménem člověka v obchodní firmě?

- "Adam Maxwell s.r.o." a "Aaron Goldberg s.r.o. - zapsány v roce 2015
- **VS Praha 7 Cmo 203/2015 - kauza David Petroni s.r.o.**
- *MS: "obchodní firma k zápisu navržené společnosti tvoří **potencionální jméno fyzické osoby** a lze předpokládat, že osoba s tímto jménem existuje" – firma je klamavá, jelikož v předmětné společnosti nevystupovala žádná osoba se jménem David Petroni, a to ani jako společník, ani jako zakladatel.*
- VS Pha: jméno užitá v obchodní firmě obchodní korporace musí mít věcnou či logickou spojitost s obchodní korporací. Není žádný rozumný důvod, proč by určitá FO (či i jen potenciálně existující jméno fyzické osoby) měla být jakkoliv spojována s PO, s níž nemá nic společného. Kritérium **zvláštního vztahu** je splněno u osob, jež jsou zakladateli či společníky (členy) obchodních korporací nebo jež určitou právnickou osobu přímo či nepřímo zaštitily nebo uvedly v život či veřejnou známost.
- Sporné rozhodnutí (bagatelnost důsledků, detail, průměrný spotřebitel)

Přezkum v zápisovém řízení / notářem

- Přezkum, zda navržená obchodní firma není zaměnitelná či klamavá.
- Rejstříkový soud či notář jednají z úřední povinnosti.
- Omezené účinky - pouze pro zápisové řízení. Nejde o definitivní aprobaci ani důkaz, že firma neporušuje práva třetích osob.
- Navazující řízení
- Nejde o porušení práva na spravedlivý proces (res iudicata): **předběžný přezkum firmy při zápisu do obchodního rejstříku nezakládá překážku věci rozsouzené (III ÚS 793/07)**

Ochrana obchodní firmy

- Ochrana práv k obchodní firmě náleží tomu, kdo ji po právu použil poprvé.
- Kdo byl dotčen ve svém právu k obchodní firmě, má stejná práva jako při ochraně před nekalou soutěží.
- **SPORNÉ:** Priorita zápisu nebo užití?
- Je možné, aby společnost, která byla založena první, ale podala návrh na zápis do obchodního rejstříku až po jiné společnosti se stejnou obchodní firmou, měla právo priority?

Obchodní firma v atypických případech

- **Předběžná společnost - § 127 OZ**
- Za právnickou osobu lze jednat **jejím jménem** již před jejím vznikem.
- Právnická osoba může účinky těchto jednání pro sebe do tří měsíců od svého vzniku převzít.
- **Předregistrace obchodní firmy v OR** dle § 48 odst. 2 ZVR, popl. 1.000,- Kč.
- Navrhnou-li to všichni zakladatelé, zapíše rejstříkový soud do obchodního rejstříku **obchodní firmu řádně založené OK**; přílohou návrhu je zakladatelské právní jednání.
- Do 1 měsíce od zápisu firmy nutno podat návrh, jinak výmaz firmy.

Ochrana i proti fonetické zaměnitelnosti

- I fonetická zaměnitelnost (VS Praha, 7 Cmo 86/2016: STAFICA, spol. s. r.o. v. STAFIKA, s.r.o.,
- příklad „povoleného“ písmenkového odlišení: A – Elektro a Elektro – E
- SEIFEROS cz o.p.s. a ZAYFERUS o.p.s.

Postačí jiný geografický údaj?

- § 10 odst. 2 ObchZ – postačí jiné sídlo, pokud nepodnikají ve stejném oboru, novela č. 370/2000 Sb., vypustila
- NS proto: Uvedení geografického místa v kmeni firmy jako údaje totožného se sídlem firmy **nemůže zajistit výlučnost a jedinečnost** PO, majících v kmeni firmy stejné označení – ž-ce ProTel trading spol. s.r.o. a ž-á Protel Praha, spol. s.r.o (NS 29 Odo 844/2003)
- Nelze paušalizovat – Kebab Rosice, s.r.o. v. Kebab Beroun, s.r.o.

Halo

- Žalobkyně „Halo, s.r.o.“ proti žalované „Halo G. E. CZ, s.r.o.“
  - Argumentace *NS 32 Odo 873/2004*, podle něhož postačí k dostatečnému odlišení firem doplnění dalšího nejméně dvouslabičného slova. Žalovaná nesouhlasila s tvrzením žalobkyně, že slovo „Halo“ představuje v kmenu její firmy **dominantní, silný prvek**.
- *NS 32 Odo 1729/2006*: změnitelnost spočívá v tom, že slovo „Halo“ představuje ve firemním kmenu žalované dominantní, silný prvek.
- Roli hraje i délka (souběžného) užívání (1993 v. 2005)
- Vliv na závěr o (ne)zaměnitelnosti obchodní firmy může mít i předmět činnosti (podnikání), jakož i teritorium, na němž je tato činnost (podnikání) vyvíjena. Není-li totiž okruh osob (zákazníků), přicházejících s posuzovanými PO do styku, alespoň částečně shodný, snižuje se pravděpodobnost záměny jejich názvů (*NS 23 Cdo 3394/2017*).

Tereza, s.r.o. v. Tereza Břeclav, příspěvková org.

- OR odmítnul zápis „Tereza Břeclav, příspěvková organizace“: Zákazníci utkví v paměti jeho příznačná část (slovo „Tereza“), slovo „Břeclav“ je tzv. slabým prvkem, jenž nemá dostatečnou rozlišovací schopnost a není s to sám o sobě zaměnitelnost vyloučit.
- NS: název příspěvkové organizace se odlišuje od obchodní firmy společnosti TEREZA spol. s r. o. nejen údajem o obci, ale také (nezkráceným) dodatkem odlišné právní formy (příspěvková organizace).
- Současně rozdílný okruh zákazníků, Praha v. Břeclav
- Výsledek: nezaměnitelnost názvu příspěvkové organizace (jenž se zápisem příspěvkové organizace do obchodního rejstříku stane její obchodní firmou) s obchodní firmou společnosti TEREZA spol. s r. o.
- (NS 5758/2016)

Rozlišování silných (dominantních) a slabých prvků II

- Delle Praha spol. s r.o. v DELIA FOCUS spol. s r.o. – VS Praha považoval za „silný“ prvek FOCUS – velmi sporné
- STAFICA, spol. s. r.o. v. STAFIKA, s.r.o.

Nepřímá zaměnitelnost – snížení rozlišovací fce

- 29 Cdo 603/2000, PREMIX, Návaznost na meziválečnou judikaturou - Sbírka rozhodnutí NS - Vážný č. 8856, 10521, 11397
- Výkon formálního práva k úředně registrovanému obchodnímu jménu se nesmí přičít zásadě hmotného práva, vyjádřené v ust. § 44 odst. 1 ObchZ, tj.:
- být jednáním proti dobrým mravům soutěže (shodně k ochraně práv majitele ochranné známky rozhodnutí R 51/96 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek)
- Ohled nutný NEJENOM na zaměnitelné firmy, ale názvy produktů..

Rozdíl mezi zaměnitelností a klamavostí?

- Zásada nezaměnitelnosti chrání podnikatelské prostředí
- Zákaz klamavosti směřuje k ochraně zákaznické veřejnosti
- Příklady

Nároky

- Výzva, svépomoc (§ 14 OZ)
- Jako u nekalé soutěže (zdržení, odstranění, škoda, BO, přim. zadostiučinění)
- Odstraňovací nárok – změna obchodní firmy a zápis do OR – NS 23 Cdo 775/2012, nestačí jiná forma korporace
- Zdržení se jen mimořádně a s limity (souběžné používání zaměnitelné zkratky – VS Praha 3 Cmo 426/95)

Vyšší nároky na enunciát

- VS Praha 3 Cmo 254/2010
- Výrok soudu musí stanovit jednoznačnou a konkrétní povinnost
- Jinak byl ve výroku rozhodnutí dán prostor pro libovůli a různý výklad, a takové soudní rozhodnutí by nebylo vykonatelné.

Nabytí obchodní firmy

- Kdo nabude obchodní firmu, má právo ji používat, pokud k tomu má souhlas svého předchůdce nebo jeho právního nástupce; vyžaduje se však, aby k obchodní firmě připojil údaj vyjadřující právní nástupnictví.
- Při přeměně PO přejde obchodní firma na právního nástupce, pokud s tím souhlasí; souhlas jiné osoby se nevyžaduje. Má-li PO více právních nástupců a neurčí-li se, na kterého z nich obchodní firma přechází, nepřejde obchodní firma na žádného z nich.

Jméno FO v obchodní firmě

Odvolat souhlas s užitím svého jména v obchodní firmě právnické osoby má právo ten, kdo k tomu má tak závažný důvod, že po něm **nelze spravedlivě požadovat**, aby jeho jméno bylo v obchodní firmě využíváno; takovým důvodem může být zejména změna převažující povahy podnikání právnické osoby nebo změna vlastnické struktury obchodní korporace.

- Právo odvolat souhlas má i právní nástupce.

Obchodní listiny - § 435

- Každý podnikatel musí uvádět na obchodních listinách a v rámci informací zpřístupňovaných veřejnosti prostřednictvím dálkového přístupu své **jméno a sídlo**.
- Podnikatel zapsaný v OR uvede na obchodní listině **též údaj o tomto zápisu** včetně oddílu a vložky; podnikatel zapsaný v jiném veřejném rejstříku uvede údaj o svém zápisu do tohoto rejstříku; podnikatel nezapsaný ve veřejném rejstříku uvede údaj o svém zápisu do jiné evidence, IČ.
- Objednávky, dopisy v. Faktury, Smlouvy

Význam údajů

- Pokud podnikatel jakožto účastník smlouvy uvede ve smlouvě své IČO a DIČ, dává tím druhé straně najevo, že se smlouva týká jeho podnikatelské činnosti. (NS 23 Cdo 1129/2008)
- Podle směrnice Rady č. 68/151/EHS jsou podnikatelé povinni údaje uvádět pouze na dopisech a objednávkách.
- **§ 3019 OZ** Údaji, podle nichž lze člověka zjistit, jsou zejména jméno, bydliště a datum narození, popřípadě identifikující údaj podle jiného právního předpisu. Identifikujícím údajem právnické osoby nebo podnikatele je identifikační číslo osoby, bylo-li jim přiděleno.

Internetové stránky

- **§ 7 ZOK (1)** Uvádí-li kapitálová společnost nebo družstvo na obchodních listinách také údaj o svém základním kapitálu, musí se tento údaj týkat pouze upsané a splacené části základního kapitálu.
- **(2)** Akciová společnost bez zbytečného odkladu po svém vzniku a dále průběžně uveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup, který je pro veřejnost bezplatný, a to tak, aby informace byly dostupné jednoduchým způsobem po zadání elektronické adresy (dále jen „internetové stránky“), údaje, které je povinna uvádět na obchodních listinách, a další údaje stanovené tímto zákonem.
- **(3)** Zřídí-li společnost s ručením omezeným internetové stránky, vztahuje se na ni ustanovení odstavce 2 obdobně.
- Expanze: § 79 odst. 3 ZOK, povinnost všem členům koncernu informovat na svých **internetových stránkách** o existenci koncernu.